

Nr 228.

Av herr **Undén m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser om tryckta skrifter vid krig eller krigsfara.

Genom Kungl. Maj:ts proposition nr 253 har för riksdagen framlagts ett reviderat förslag till lag med vissa bestämmelser om tryckta skrifter vid krig eller krigsfara. Det nya förslaget tillmötesgår vissa önskemål som konstitutionsutskottet gav uttryck åt i sitt utlåtande nr 8 vid innevarande riksdag. Den centrala censurmyndighetens sammansättning bestämmes i lagen. Föreskrifter meddelas om besvärösförfarande i censurärenden. Företsättningarna för censurs införande äro angivna på ett mindre oklart sätt än i den villkorligt antagna lagen. Även ett par andra smärre förbättringar ha vidtagits. I departementschefens yttrande ställes vidare i utsikt bildandet av ett frivilligt kontrollsystem under pressens egen medverkan i syfte att såvitt möjligt undvika censur enligt lagförslaget.

Den företagna revisionen är dock ingalunda av sådan art att den häver de starka betänkligheter, som framförts mot det nya komplexet av tryckfrihetslagar. Alltjämt skulle censur kunna inrättas i fredstid, såvida det föreligger krigsfara. Alltjämt skulle censuren ha till uppgift bland annat att förebygga offentliggörande av meddelanden ägnade att — såsom uttrycket nu lyder — »störa rikets fredliga förhållande till främmande makt». Redan under behandlingen av frågan vid 1940 års lagtima riksdag uttalades från olika håll varningar mot ett sådant försvagande av de konstitutionella garantierna för tryckfriheten. Sedan grundlagsförslaget antogs såsom vilande, har den fortsatta offentliga diskussionen lämnat bevis för att den planerade censurlagstiftningen framkallat livliga farhågor i vidsträckt kretsar inom vårt folk.

Oron har icke minskats genom den senaste tidens erfarenheter om en intensifiering av utländsk propaganda inom landet. Medan en dylik propaganda är så gott som oåtkomlig för censuren — nämligen ifall den avhåller sig från alltför aggressiva och smädliga uttalanden om andra främmande länder — skulle ett försvar däremot genom kritisk analys av propagandan lätt leda till censurens ingripande på den grund att kritiken vore ägnad att störa rikets förhållande till främmande makt. Vidare skulle genom censurens införande regeringen åtaga sig ansvaret för pressen och utsetta sig för ökade påtryckningar från utländska staters sida. Slutligen äro de medel, som för närvarande stå regeringen till buds för ett ingripande mot flagranta missbruk av tryckfriheten, alldeles tillräckliga även för tider

av krigsfara. Erfarenheterna från den förflutna tiden av det nu pågående kriget ge intet stöd för uppfattningen att censur skulle vara oundgänglig så länge landet befinner sig i fred.

Det vilande grundlagsförslaget innefattar en möjlighet att inrätta censur vid såväl krigsfara som krig. Även om detta grundlagsförslag skulle definitivt antagas — varom beslut kommer att fattas senare under denna riksdag — är därmed endast en möjlighet given att införa censur under de i grundlagen angivna betingelserna. Den tillämpningslag, som skall antagas, såvida grundlagsändringarna nu gillas, behöver icke till fullo utnyttja de möjligheter som grundlagsändringarna skulle giva. Tillämpningslagen kan innefatta begränsningar, som ej återfinnas i grundlagsbestämmelserna. Denna tankegång präglar ock regeringens nu framlagda förslag till tillämpningslag. I 2 § av detta förslag tillägges såsom förutsättning för införande av censur att anordningen »nödvändiggöres av rikets farliga belägenhet». I 3 § uppräknas vissa syften med censuren, tillika normer för dennas utövande, vilka ej återfinnas i grundlagstexterna.

Genom införande av ytterligare begränsningar i här antydda hänseenden skulle åt tillämpningslagen kunna givas ett innehåll, varigenom viktiga invändningar mot lagkomplexet beaktades. Det hemställes därför att tillämpningslagens 1 § ändras därhän att censur må införas endast då riket befinner sig i krig. Härigenom skulle uttalas att riksdagen ej räknar med nödvändigheten av censur under fredstid, oaktat eventuellt något grundlagshinder däremot ej skulle finnas. Vidare hemställes att i tillämpningslagens 2 § strykas orden »eller att störa rikets fredliga förhållande till främmande makt». Under krigstid kan denna grund för censur icke spela någon roll; under fredstid är den särskilt betänklig.

Med åberopande av vad sålunda framförts hemställa vi,

dels att 1 § i förslaget till lag med vissa bestämmelser om tryckta skrifter vid krig eller krigsfara erhåller följande lydelse:

1 §.

I den ordning varom stadgas i § 6 tryckfrihetsförordningen må, när riket befinner sig i krig, förordnas att vad i 2—9 §§ stadgas skall äga tillämpning;

dels ock att ur 2 § i samma lagförslag orden »eller att störa rikets fredliga förhållande till främmande makt» måtte utgå.

Stockholm den 28 maj 1941.

Östen Undén.

Arthur Engberg.

Georg Andrén.

Ivan Pauli.

Bertil Ohlin.